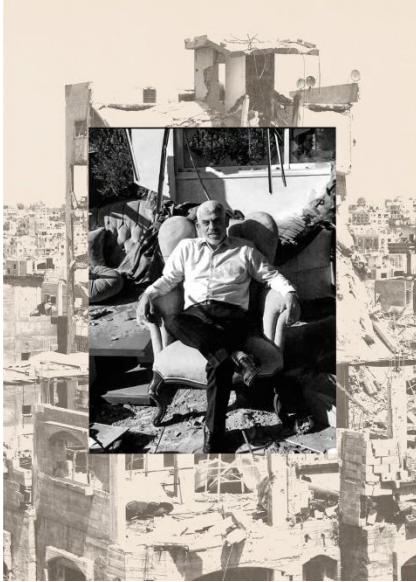

Notities uit de ondergrond

Het leven van Yahya Sinwar, de leider van Hamas in Gaza.

Door [David Remnick](#), 3 augustus 2024

Een foto uit 2021 van Sinwar die uitdagend in de ruïnes van zijn huis zit, heeft andere inwoners van Gaza geïnspireerd om soortgelijke foto's te posten. Foto-illustratie door Mark Harris; Bronfoto door Omar Al-Qattaa / AFP / Getty

In de archieven van de militaire rechtbanken van Israël bevindt zich een document van zes pagina's, handgeschreven in het Hebreeuws, waarin een verhoor van Yahya Ibrahim Hassan Sinwar, de leider van Hamas in de Gazastrook, wordt vastgelegd. Het document, gedateerd 8 februari 1999, geeft hem identificatienummer 955266978.

Sinwar was toen zesendertig en had elf jaar gevangenis gezeten. Voordat hij werd opgesloten, had hij leiding gegeven aan een Hamas-eenheid genaamd Munazamat al-Jihad wa al-Da'wa, of de Majd, een handhavingsteam dat degenen strafte die samenwerkten met Israël of die misdrijven begingen tegen de orthodoxe islamitische moraal, waaronder homoseksualiteit, huwelijks ontrouw en het bezit van pornografie. Sinwar zat vier levenslange gevangenisstraffen uit in een faciliteit in de Negev-woestijn voor het executeren van Palestijnen die ervan werden beschuldigd samen te werken met de vijand. Zoals zijn ondervrager, een sergeant genaamd David Cohen, optekende, bekende hij ook een andere misdaad: het jaar ervoor had hij vanuit de gevangenis samengespannen om de ontvoering van een Israëlische soldaat te bewerkstelligen.

Sinwar's medeplichtige was een medegevangene, de Hamas-commandant Mohammed Sharatha. De twee waren in 1997 celgenoten geworden, toen Sharatha midden in een lange straf zat; als onderdeel van een Hamas-veiligheidsmacht genaamd Unit 101 had hij deelgenomen aan de ontvoering en moord op twee Israëlische soldaten. Hij had niet bepaald spijt van de operatie ("Ik heb gedaan wat ik heb gedaan, en ik heb er geen spijt van," zei hij later), maar hij was ergens bezorgd over. Zoals Sinwar schreef in een bekentenis die bij het verhoordossier was gevoegd, "Ik had het gevoel dat hij het grootste deel van de tijd verdrietig was." Sharatha legde uiteindelijk de bron van zijn wanhoop uit: zijn zus, terug in Gaza, onteerd de familie door een buitenechtelijke affaire te hebben. Kon Sinwar helpen een manier te vinden om haar op passende wijze te laten straffen? Sinwar beloofde zijn broer, Mohammed, een vooraanstaand lid van de militaire vleugel van Hamas in Gaza, op de hoogte te brengen. (Hamas-gevangenen smokkelden routinematig berichten via bezoekers.) Uit het verhoorverslag blijkt dat de daad al snel werd uitgevoerd door een van Sharatha's broers: hun zus werd dood aangetroffen in de Gazastrook.

Podcast: The New Yorker Radio Hour

[David Remnick spreekt met Raja Shehadeh.](#)

Vanaf het begin beschouwde Sinwar de Israëlische gevangenis als een "academie", een plek om de taal, psychologie en geschiedenis van de vijand te leren. Net als veel andere Palestijnen die als "veiligheidsgevangenen" werden aangemerkt, werd hij vloeiend in het Hebreeuws en las hij Israëlische kranten en radio-uitzendingen, samen met boeken over zionistische theoretici, politici en inlichtingenchefs. Ondanks de lengte van zijn straf bereidde hij zich voor op zijn vrijlating en de hervatting van het gewapende verzet.

Sterker nog, zelfs in de gevangenis zette hij zijn strijd voort. In 1998 kwamen hij en Sharatha overeen dat er weinig hoop was om de vrijlating van Palestijnse gevangenen via politieke middelen te verkrijgen, dus bedachten ze een plan: ze zouden ontvoerders van buitenaf betalen om een Israëlische soldaat te vangen. In ruil voor de vrijlating van de soldaat zouden ze de vrijlating van niet minder dan vierhonderd gevangenen eisen.

Maar, zoals Sinwar zijn ondervrager vertelde, "soldaten waren eerder ontvoerd en gedood, en er was niets voor teruggekregen." In plaats daarvan waren ze van plan om de soldaat over de grens naar Egypte te smokkelen, "zodat de Israëliërs hem niet zouden kunnen bevrijden" van zijn ontvoerders. Sharatha vertelde dat een van zijn broers, Abd al-Karim, banden had met een bende dieven die auto's in Israël stalen en ze naar Egypte reden. Misschien konden ze de klus klaren.

Sinwar smokkelde een geschreven bericht naar een kritische figuur in Gaza: de oprichter en spirituele leider van Hamas, Sheikh Ahmed Yassin. Hij vroeg om zijn zegen en om honderdvijftigduizend dollar om de ontvoering te financieren. Yassin stemde toe.

Het complot viel echter uit elkaar toen de Israëlische politie een andere broer van Sharatha, Abd al-Aziz, oppakte toen hij probeerde de grens met Egypte over te steken om de basis te leggen voor de ontvoering. In de jaren die volgden, raakte de samenzwering min of meer vergeten. En toch is het lezen van de verslagen van het verhoor een huivering voor wat er zou komen. Het vrijdelde plan kan gemakkelijk worden gezien als een voorbode van de gebeurtenissen die leidden tot de huidige oorlog, het bloedigste hoofdstuk in de geschiedenis van het Israëlisch-Palestijnse conflict.

In 2006 voerden Hamas-soldaten een grensoverschrijdende inval uit via een tunnel vanuit Gaza. Bij een Israëlische militaire buitenpost nabij het dorp Kerem Shalom doodden ze twee soldaten en ontvoerden een derde, een negentienjarige korporaal uit Galilea genaamd Gilad Shalit. Hamas hield Shalit jaar na jaar gevangen in Gaza en eiste honderden gevangenen in ruil daarvoor. In Israël waren er waken bij kaarslicht en felle debatten over de vraag of het leven van slechts één soldaat het waard was om zoveel Palestijnse gevangenen te bevrijden. Shalit werd uiteindelijk vrijgelaten in 2011, in ruil voor meer dan duizend Palestijnen, waaronder Yahya Sinwar en Mohammed Sharatha.

Sinwar klom al snel op tot leider van Hamas in Gaza en op 7 oktober 2023 ontketende hij samen met de militaire leider van Hamas, Mohammed Deif, de Al-Aqsa Flood, de meest verwoestende aanval op Israël in een halve eeuw. De oorlog die volgde, waarbij veertigduizend Palestijnen omkwamen, blijft de politiek van de wereld aanwakkeren.

Er wordt aangenomen dat Yahya Sinwar de dagen sinds 7 oktober heeft doorgebracht in het enorme netwerk van tunnels dat diep onder de steden, dorpen en vluchtelingenkampen van de Gazastreek loopt. Veiligheidsfunctionarissen in Israël en de Verenigde Staten, samen met onafhankelijke Palestijnse bronnen, vertelden mij dat ze er vertrouwen in hebben dat Sinwar nog leeft en nog steeds een belangrijke speler is in de onderhandelingen over een mogelijk staakt-het-vuren en de vrijlating van de resterende gijzelaars.

[Snelle gerechtigheid: een Taliban-rechtszaal in zitting](#)

In eerste instantie werd gedacht dat Sinwars ondergrondse hoofdkwartier zich in de zuidelijke stad Khan Younis bevond, waar hij geboren was; toen de Israel Defense Forces hem naderden, vluchtte hij waarschijnlijk naar het zuiden naar een ondergronds complex in Rafah. Hij vertrouwt elektronische communicatie niet meer, uit angst dat de IDF zijn locatie zou ontdekken en hem zou doden. In plaats daarvan geeft hij briefjes en mondelinge berichten aan vertrouwde koeriers, die ze naar Hamas-leiders brengen. Toen de IDF het complex van Hamas in Khan Younis innam, verspreidden ze gretig beelden van zijn verblijfplaats: badkamers met douches, een kantoorkluis die overvol was met in cellofaan verpakte bakstenen van dollars en shekels. Ze publiceerden ook een video waarvan ze denken dat Sinwar, zijn vrouw en hun kinderen door een tunnel rennen.

Yocheved Lifshitz, een 85-jarige vredesactiviste uit Kibbutz Nir Oz, werd op 7 oktober gegijzeld. Na haar vrijlating vertelde ze aan de Israëlische krant *Davar* dat zij en andere gijzelaars Sinwar in de tunnels waren tegengekomen, een paar dagen na hun aankomst. "Ik vroeg hem hoe hij zich niet schaamde om zoiets te doen met mensen die al die jaren vrede hebben gesteund," zei ze. "Hij antwoordde ons niet. Hij bleef stil." Oded Lifshitz, de 84-jarige echtgenoot van Yocheved, zit nog steeds gevangen. Het is niet bekend of hij nog leeft. Adina Moshe, een andere gijzelaar die werd vrijgelaten, herinnerde zich ook haar ontmoetingen met Sinwar in de tunnels. "Hij is klein, weet je? Al zijn bewakers waren langer dan hij," vertelde ze aan Channel 12. "Het was belachelijk om hem zo te zien... Hij stond daar. Niemand reageerde. 'Shalom! Hoe gaat het met je? Alles oké?' We keken allemaal naar beneden. Hij kwam twee keer, met ongeveer drie weken ertussen. Elke keer was het 'Shalom! Hoe gaat het met je?' Niemand reageerde en hij ging weg."

Vanaf het begin van het bombardement op Gaza heeft het Israëlische oorlogskabinet Sinwar en zijn opperluitenant omschreven als "wandelende doden". Veel van de militaire commandanten en politieke leiders van Hamas zijn gedood. De Israëlische militaire inspanning is onverbiddelijk. Op 13 juli viel de luchtmacht een Hamas-complex aan in Al-Mawasi, ten westen van Khan Younis, waar de Israëlische inlichtingendienst had vastgesteld dat Deif een ontmoeting had met een andere Hamas-leider. Deif, die naar verluidt verantwoordelijk is voor honderden Israëlische doden door de jaren heen, was eerder zo ongrijpbaar gebleken dat de journalist Anshel Pfeffer hem de "Scarlet Pimpernel" van Hamas noemde, "een spookheld van het verzet". Na de aanval maakte de IDF bekend dat Deif dood was. Hamas heeft dit niet bevestigd. Wat buiten kijf staat, is dat de aanval - in de buurt van een plek waar duizenden ontheemde Palestijnen in tenten woonden - negentig andere mensen het leven kostte, van wie de helft vrouwen en kinderen waren, aldus het ministerie van Volksgezondheid van Gaza. Op 31 juli kondigden de Iraanse autoriteiten aan dat Israël Ismail Haniyeh, de leider van het Hamas-politiebureau, had vermoord. The *Times* meldde dat er een bom was gesmokkeld in het guesthouse in Teheran waar Haniyeh verbleef, een daad die een nog grotere brand in het Midden-Oosten dreigt te veroorzaken.

Sinwars afbeelding - kortgeknipt grijs haar en baard, uitstekende oren, een doordringende blik - is bekend bij bijna elke Israëliër en Palestijn. Eén afbeelding in het bijzonder: in 2021, na elf dagen vechten tegen de Israëliërs, werd Sinwar gefotografeerd terwijl hij in een fauteuil zat, zijn benen gekruist, en een zeldzame, uitdagende glimlach liet zien. Hij is omringd door puin dat ooit zijn huis was. Al snel verschenen er op sociale media veel andere inwoners van Gaza op stoelen buiten hun eigen verpulverde huizen.

Tot 1948 woonden Sinwars ouders en grootouders in Al-Majdal, een stad ten noorden van Gaza die nu bekendstaat als Ashkelon. Tijdens de oorlog tegen de pasgeboren staat Israël, een periode van lijden en ontheemding die in het Arabisch bekendstaat als de Nakba, of 'catastrofe', vluchtte het gezin naar het zuiden en de Gazastreek in. Sinwar werd geboren in 1962 en groeide op in een groot gezin in het vluchtelingenkamp Khan Younis.

Een beschrijving van het politieke en emotionele landschap van Sinwars jeugd is te vinden in een autobiografische roman die hij in 2004 schreef, terwijl hij nog in de gevangenis zat, genaamd "Al-Shawk wa'l Qurunful" (vertaald als "De doorn en de anjer"). Medegevangenen "werkten als mieren" om zijn manuscript naar buiten te smokkelen en "aan het licht te brengen", aldus het voorwoord. Afgelopen december begon Amazon met het aanbieden van een Engelse vertaling. Het promotie-exemplaar beloofde dat de roman lezers een zeldzame kans zou bieden om "de gangen van [Sinwars] geest te doorkruisen, mogelijk waar de zaden voor de 'Flood of Al-Aqsa'-operatie . . . werden gezaaid." Amazon verwijderde het boek nadat verschillende pro-Israëlische groeperingen aanstoot namen en Jeff Bezos waarschuwde dat de verkoop ervan een schending van de Britse en Amerikaanse antiterrorismewetten zou kunnen zijn, maar het is nog steeds mogelijk om online een digitaal exemplaar te vinden.

Sinwars fictieve beschrijving van zijn leven in Gaza zorgt ervoor dat de romans van het Sovjet-socialistische realisme even vloeiend en fantasierijk lijken als 'Don Quichot'. Het boek is een stugge, schematische Bildungsroman, maar het is onthullend op de manier waarop Sinwar het bedoelt: als een portret van het Palestijnse leven en het gewapende verzet.

Het verhaal begint in juni 1967, tijdens wat bekend werd als de Zesdaagse Oorlog. Ahmad, de jonge verteller en Sinwars alter ego, heeft met zijn familie onderdak gezocht voor de strijd tussen Egypte en Israël, waarvan zij geloven dat deze zal eindigen met de bevrijding van Palestina. Maar het is Ahmad al snel duidelijk dat de Israëliërs zullen zegevieren. Commentatoren op het radiostation Voice of the Arabs hadden opgewekt verklaringen afgelegd over "het gooien van de Joden in de zee"; nu is hun toon treurig. De Israëliërs hebben Gaza en de Sinai van Egypte veroverd; de Golanhoogten van Syrië; en de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem, van Jordanië. In Israël heerst euforie. In Ahmads wereld heerst verdriet, schaamte, vernedering: "Onze dromen om terug te keren naar ons thuisland waaruit we verbannen waren, begonnen af te brokkelen als de zandkastelen die we als kinderen bouwden." Er wordt aangenomen dat Ahmads vader dood is in de strijd. Zijn moeder, een stoïcijnse figuur van vrome adel, blijft achter om het gezin bijeen te houden.

Tegen een achtergrond van toenemende repressie spelen Ahmad en zijn schoolvrienden Arabieren en Joden, in plaats van cowboys en indianen. Het Israëlische leger domineert de Strip. Er zijn avondklokken, verhoren, arrestaties, soldaten die huizen bestormen en mensen naar believen lastigvallen. Als vergelding gooien Palestijnen stenen en molotovcocktails. Net zoals Ahmad duidelijk de auteur moet vertegenwoordigen, zijn zijn familieleden uitsteeksels voor de verschillende verzetsgroepen: de een is een marxist, de ander een nationalist, de ander een vurige islamist. Zijn nationalistische broer beweert dat een compromis met de Israëliërs mogelijk is: twee staten voor twee volkeren. Een islamistische neef kan geen Joodse aanwezigheid tolereren op de *waqf*, de door God gegeven moslimlanden die zich uitstrekken van de rivier de Jordaan tot de Middellandse Zee. Uiteindelijk zal ook Ahmad een islamist worden.

Op 6 oktober 1973 schalt een radio het nieuws dat er weer een oorlog is uitgebroken. De Egyptenaren en Syriërs, vastbesloten om het vernederende verlies van 1967 te wreken, hebben de

Israëliërs verrast op de Joodse feestdag Jom Kipoer, wat meer "dromen van overwinning en terugkeer" aanwakkert. Maar na enkele dagen worden deze hoop de grond in geboord. Vier jaar later, wanneer de Egyptische leider Anwar Sadat zijn historische bezoek aan Jeruzalem brengt en aan de leden van de Knesset, het Israëliëse parlement, aankondigt dat hij klaar is voor vrede, beschrijft Ahmad het moment als een "catastrofe", een verraad aan de Palestijnse zaak.

Elke interactie met Israëliërs, concludeert Ahmad, is gewelddadig of moreel verwerpelijk. De mannen uit Gaza die werk vinden binnen de Groene Lijn, in Israëliëse steden, geven zich stevast over aan de losbandige genoegens van Tel Aviv. Sommigen beginnen met Joodse vrouwen. Maar wanneer die affaires eindigen en de mannen terugkeren naar hun oude leven in Gaza, zijn ze gevallen zielen. Een van Ahmads neven, Hassan, komt na zo'n misavontuur thuis en Ahmad ziet dat "hij meer op de Joden was gaan lijken dan op zijn eigen volk." Ahmads vrome neef Ibrahim dringt erop aan dat Hassan gedood moet worden. Ahmad stelt in plaats daarvan voor "dat we Hassan overvallen en zijn benen breken, zodat hij bedlegerig in dat huis zou blijven en zou stoppen met het schaden van anderen."

Ahmad voelt een diepere band met de islamitische jeugdgroepen die in Gaza floreren. Op een dag gaan hij en een paar medestudenten op excursie naar Israël. Ze passeren de ruïnes van moskeeën en dorpen die ooit Palestijns waren en bereiken uiteindelijk de Al-Aqsa-moskee in Jeruzalem, een van de heiligste plekken in de islam. "Een rilling liep door mijn lichaam," vertelt Ahmad. Op de terugweg naar huis denkt hij aan nog een andere plek, de preekstoel van Salah al-Din, de moslimheld uit de twaalfde eeuw die de kruisvaarders versloeg, die in 1969 door een christelijke brandstichter werd verwoest. Ahmad denkt aan de "zondige Joodse handen" die Jeruzalem regeren en vraagt: "Is er een Salah al-Din voor dit tijdperk?"

In de roman verandert Ahmad door een ontmoeting met een sjeik die hij beschrijft als een spirituele en politieke mentor. Toen Sinwar een jongeman was, ontmoette hij sjeik Ahmed Yassin, die destijds een van de meest invloedrijke islamitische leiders in Gaza was. Yassin, een lid van de Moslimbroederschap, was een figuur met een onwaarschijnlijke charisma. Hij zat in een rolstoel, het gevolg van een ruggenmergletsel dat hij als jongen had opgelopen bij een sportongeval, en hij sprak met een hoge stem. Toch bouwde hij een vurige aanhang op. In de jaren zeventig en tachtig richtte hij als oprichter van Mujama al-Islamiya, of het Islamitisch Centrum, moskeeën, jeugdgroepen, scholen en klinieken op. In 1984 werd hij gearresteerd voor het verzamelen van wapens. "Sjeik Yassin was een genie", vertelde David Hacham, een gepensioneerd IDF-kolonel die acht jaar in Gaza doorbracht en zeven Israëliëse ministers van Defensie adviseerde over Arabische zaken, mij. "Ik heb hem tientallen keren ontmoet. Toen je hem zag, zag je een klein, verlamd mannetje. Hij bewoog nauwelijks, maar zijn geest werkte altijd."

In de jaren tachtig, toen de leiding van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie vanuit Tunesië opereerde, kon Yassin rechtstreeks een beroep doen op de bevolking, met name op jonge inwoners van Gaza die ontevreden waren met hun lot en hongerig naar begeleiding. Sinwar, die Arabisch studeerde aan de Islamitische Universiteit van Gaza, raakte steeds dichter bij Yassin en werd uiteindelijk een adjudant.

In december 1987 begon er een spontane opstand in Gaza, en daarna in de hele Westelijke Jordaanoever, die bekend werd als de eerste intifada, of "afschudden". Deze ontstond nadat een Israëliësch voertuig vier mannen uit Gaza had geraakt en gedood toen ze terugkwamen van hun dagelijkse werk in Israël. Veel jonge Palestijnen waren ervan overtuigd dat het ongeluk een

opzettelijke daad van agressie was geweest en gingen de straat op, gooiden stenen en staken banden in brand.

De dag na het incident verzamelde Yassin een groep medewerkers in een bescheiden huis in het vluchtelingenkamp Al-Shati in Gaza-Stad en na lange en koortsachtige discussies richtten ze Hamas op als een islamistisch alternatief voor de PLO. Die zomer had Hamas een handvest uitgegeven, compleet met een uitgesproken vastberadenheid om Israël en "het nazisme van de Joden" uit te roeien. De beschrijving van de Joodse geschiedenis in het handvest was gevuld met bekende antisemitische samenzweringstheorieën over een complot voor wereldheerschappij, ontleend aan de tekst uit het tsaristische tijdperk "De Protocollen van de Wijzen van Zion".

Hamas was vanaf het begin toegewijd aan de jihad, een strijd die zowel spiritueel als militair was. Volgens Tareq Baconi, de auteur van "Hamas Contained", "werd het voeren van de jihad begrepen als een manier van zijn, als het bestaan in een staat van oorlog of het aangaan van een oorlogszuchtige relatie met de vijand." Om interne discipline en morele rechtvaardigheid te vestigen, richtte Yassin de Majd op en selecteerde Yahya Sinwar om te helpen het te leiden. Sinwar, die het zuiden van Gaza voor de Majd beheerde, voerde zijn taken naar verluidt uit met ijzige efficiëntie en zonder een spoor van spijt. "Hij zag moordslachtoffers als mensen die moesten sterven," vertelde een Shin Bet-ondervrager die Sinwar had ondervraagd aan *Haaretz*. "Hij vermoordde bruto een kapper. Waarom? Omdat er een gerucht ging dat de man obscene materiaal in de kapperszaak had dat hij soms stilletjes aan zijn klanten liet zien, achter een gordijn."

Maar Sinwars belangrijkste verantwoordelijkheid was het afdwingen van loyaliteit en het bestraffen van ontrouw. Zaki Chehab, een journalist die opgroeide in een Palestijns vluchtelingenkamp in Libanon, schrijft in zijn boek *Inside Hamas* dat Yassin's instructies specifiek waren: "Elke Palestijnse informant die bekend samen te werken met de Israëlische autoriteiten, moet meteen worden gedood." Hacham vertelde me dat Sinwars missie was om collaborateurs te martelen en iedereen in de gemeenschap te intimideren die dacht met de Israëliërs samen te werken. "Hij deed dat op de wredeste manier," zei hij. "Hij druppelde kokende olie op de hoofden van mensen om ze te laten bekennen dat ze samenwerkten. Mensen waren doodsbang voor hem." Michael Koubi, een voormalig officier van de Israëlische veiligheidsdienst die Sinwar in de gevangenis ondervroeg, vertelde me dat hij de koudste man was die hij ooit was tegengekomen. "Hij beschreef me heel precies hoe hij mensen doodde," zei Koubi. "Hij pakte een kapmes en hakte hun hoofden eraf. Hij legde een verdachte collaborateur in een graf en begroef hem levend."

Onthoofdingen, kokende olie: het is moeilijk om zulke gruwelijke verhalen over Sinwar te bevestigen, en Hamas weigert ze zeker te geloven. Maar zoals een rapport van Amnesty International uit 2009, gepubliceerd na een van de operaties van de IDF in Gaza, opmerkte, werden mannen en vrouwen die ervan verdacht werden als informanten voor de Israëliërs te werken routinematig ontvoerd, gemarteld, geëxecuteerd en "gedumpt . . . in afgelegen gebieden, of gevonden in het mortuarium van een van de ziekenhuizen in Gaza." En Israël heeft inderdaad duizenden Palestijnse collaborateurs gerekruteerd om inlichtingen te verstrekken, waaronder de verblijfplaats van Hamas-leiders. Yassin werd gedood bij een Israëlische luchtaanval in maart 2004. Slechts een maand later onderging zijn opvolger, Abdel-Aziz al-Rantisi, hetzelfde lot.

Nadat Sinwar in 1988 werd gearresteerd en naar de gevangenis werd gestuurd, liet hij geen enkele angst blijken voor zijn bewakers. De ondervrager van de Shin Bet herinnerde zich dat Sinwar hem vertelde: "Je weet dat jij op een dag degene zult zijn die ondervraagd wordt, en ik zal hier staan als

de regering, als de ondervrager." Na 7 oktober zei de ambtenaar: "Als ik in een gemeenschap in de buurt van de Gazastrook had gewoond, was ik misschien in een tunnel terechtgekomen, tegenover die man. Ik weet nog precies hoe hij het tegen me zei, als een belofte, met rode ogen. Hoe zei hij het ook alweer? 'Onze rollen zullen worden omgedraaid. De wereld zal voor jou op zijn kop staan.'"

Hamas-leiders en -aanhangers beweren dat de Israëli's een buitenmaatse schurk nodig hebben, en dus hebben ze er een van Sinwar gemaakt. Verzetsgroepen, zoals het Ierse Republikeinse Leger, hebben collaborateurs altijd gestraft als een noodzaak voor oorlog, zo beweren ze. Toen ik Basem Naim, een lid van Hamas' leiderschap, vroeg naar Sinwars bijnaam onder de Israëlische autoriteiten - de Slager van Khan Younis - zei hij: "Ik denk dat dit onzin is. Dit is de eerste keer dat ik dit ooit heb gehoord."

Khaled Hroub, een Palestijn die twee boeken over Hamas heeft geschreven, vertelde me dat hoewel Sinwar algemeen wordt gerespecteerd als een "geweldige organisator", het gepraat over meedogenloosheid niet is bewezen. "Voor 7 oktober had ik niet al deze vreselijke verhalen gehoord," zei Hroub. "Ik had er een paar gehoord. Ik denk dat sommige van deze verhalen zijn ontstaan om dit beeld van Sinwar als schurk compleet te maken. Hij is vastberaden, dat is waar, en misschien zijn mensen daaruit gaan extrapoleren en het wat pittiger gaan maken."

Gershon Baskin, een columnist en vredesactivist die soms als burgercontactpersoon voor Hamas-leiders heeft opgetreden, met name bij onderhandelingen over gevangenenruil, waarschuwde mij: "Al deze Israëlische experts en Shin Bet-mensen en ondervragers zullen je vertellen dat ze precies weten wat Sinwar weet en gelooft. Maar dat kunnen ze niet weten. De dynamiek van een ontmoeting met iemand die jouw gevangene is, is duidelijk beladen." En toch, gaf hij toe, weten we behoorlijk wat over Sinwar: "Tijdens COVID vertelde hij hoe verschrikkelijk het zou zijn als hij zou sterven aan COVID en niet de kans zou krijgen om een martelaar te zijn en tegelijkertijd veel vijanden te doden."

Yuval Bitton, een gepensioneerde tandarts van eind vijftig, is een lange, slouchy man met een treurig voorkomen. Zijn Engels is goed, maar niet zo vloeiend als zijn Arabisch (zijn ouders waren immigranten uit Marokko) of zijn Roemeens (hij studeerde in Boekarest). Hij woont in een bungalow in Kibbutz Shoval, op korte rijafstand van Gaza. Zijn koelkast en planken staan vol met kiekjes van zijn drie kinderen. Op een broeierige ochtend zette hij de airconditioner aan en zette koffie en koekjes neer.

Bitton groeide op in Beersheba, in het zuiden van Israël. In 1996, na een korte carrière in de privépraktijk, accepteerde hij een aanbod om te werken in de tandheelkundige klinieken van twee gevangenissen in de Negev. Hij behandelde leden van Hamas, Fatah en de Palestijnse Islamitische Jihad, die gevangen zaten voor verschillende terreurgelateerde misdaden. Sinwar was een van hen.

In eerste instantie was het aantal veiligheidsgevangenen relatief bescheiden; honderden waren vrijgelaten als onderdeel van de Oslo-vredesakkoorden tussen Israël en de PLO. Degenen die overbleven werden beschouwd als de meest hardvochtige gevangenen, zoals de autoriteiten het noemden, "met Joods bloed aan hun handen." Maar de tweede intifada, die in 2000 begon, bracht een brute golf van zelfmoordaanslagen en Israëlische invallen in Palestijnse steden en dorpen met zich mee, en er was een scherpe toename in arrestaties. "De gevangenen behielden de structuur van de organisaties waar ze vandaan kwamen," zei Bitton. "Als het Hamas was, leefden ze samen als een groep, Fatah met Fatah. Ze behielden een semi-militair leven. En ze waren erg taai." Gevangenen

hielden periodieke leiderschapsverkiezingen en in 2004 werd Sinwar de "emir" van de Hamas-gevangenen.

De veiligheidsgevangenen, zo herinnerde Bitton zich, zaten meer dan twintig uur per dag in hun cellen. De Hamas-gevangenen waren bijzonder ascetisch, verzamelden zich om 5 uur 's ochtends voor de 'telling' - appèl - en deden dan hun ochtendgebed. Tijdens korte oefenperiodes jogde Sinwar en sprong hij touw. Bitton merkte Sinwars hardvochtigheid en afstandelijkheid op, zijn weigering om persoonlijk met zijn bewakers te praten, zijn meedogenloze manier om discipline af te dwingen onder de andere Hamas-gevangenen. In de jaren die volgden, bracht Bitton honderden uren door met praten met Sinwar, die er weinig interesse in leek te hebben om zijn verleden of zijn bedoelingen voor de toekomst te verbergen. Toen Bitton hem vroeg of het bereiken van zijn doelen de levens van vele onschuldige mensen, Israëliërs en Palestijnen, waard was, antwoordde Sinwar: "We zijn bereid om twintigduizend, dertigduizend, honderdduizend op te offeren."

Bittons verhaal, dat hij aan veel bezoekers heeft verteld, verschilde niet veel van dat van de Palestijnen met wie ik sprak. Mkhaimar Abusada, een politicoloog aan de Al-Azhar Universiteit in Gaza, vertelde me: "Uit een vluchtelingenkamp komen is niet uniek in Gaza. Daar komen de meesten van ons vandaan. Wat Sinwar tot wie hij is heeft gemaakt, waren twee dingen. Ten eerste, als je iemand doodt, is het de tweede en derde keer makkelijker. Sinwar was bekend met doden, met executies. Hij doodde Palestijnse collaborateurs tijdens de eerste intifada. Ten tweede heeft zijn leven in Israëlische gevangenschappen een blijvende indruk op zijn persoonlijkheid achtergelaten. Hij werd daar een leider." Voor Palestijnse gevangenen, voegde hij toe, gaat het in de gevangenis "niet om het uitzitten van hun straf, maar om het leren over de Israëlische samenleving, fit worden en het houden van kleine discussiegroepen."

Basem Naim, de leider van Hamas, verwoordde het zo: "Iedereen die wordt gearresteerd en gevangengezet, zal vanaf de eerste dag voor twee keuzes staan: ofwel blijven klagen over waarom hij hier is en over degenen die hem in zijn leven naar dit station hebben gebracht, naar de gevangenis, ofwel het accepteren als een feit in zijn leven en proberen het beste te maken van deze nieuwe situatie. Sinwar was een van degenen die voor de tweede optie koos. Hij wilde deze uitdaging omzetten in een kans."

Met een nauwgezette hand maakte Sinwar aantekeningen van zijn lectuur, duizenden pagina's vol in dagboeken. "De gevangenis bouwt je op," vertelde hij jaren later aan een interviewer. "Vooral als je Palestijns bent, omdat je leeft tussen controleposten, muren, beperkingen van allerlei aard. Alleen in de gevangenis ontmoet je eindelijk andere Palestijnen en heb je tijd om te praten. [Je] denkt ook aan jezelf. Aan waar je in gelooft, de prijs die je bereid bent te betalen."

Ehud Yaari, een journalist die al tientallen jaren in Israël bekendstaat als expert in politiek in het Midden-Oosten, bezocht een aantal Palestijnse veiligheidsgevangenen, waaronder Sinwar. Bij hun eerste ontmoeting begon Yaari Arabisch te spreken.

"Nee, spreek Hebreeuws," zei Sinwar tegen hem. "Jij spreekt beter Hebreeuws dan de bewakers." Sinwar had Yaari op de Israëlische televisie gezien en wilde vermoedelijk van hem leren.

"Hij is een recht door zee man, geen onzin, geen retoriek, to the point, zeer berekend, duidelijk sluw," vertelde Yaari me. De gevangenen hadden toestemming om eten te kopen in de kantine en te koken in hun cellen. Sinwar nodigde Yaari uit om met hem te eten. "In de beste Arabische traditie zou hij je voeden," herinnerde Yaari zich. Maar de warmte hield daar op.

Begin jaren tweeduizend werd Sinwar overgeplaatst naar Wing No. 4, een zwaarbeveiligd gebied van de gevangenis van Beersheba, samen met andere leiders van Hamas, de Islamitische Jihad en Fatah, het grootste onderdeel van de PLO. Bitton, een gelovige professional, kwam er snel achter hoe hij Hamas-mannen van Fatah-leden kon onderscheiden: hun tanden waren beter. Hamas is een zeer religieuze organisatie; haar leden roken niet en ze zijn voorzichtig met wat ze eten. Zelfs in de gevangenis waren ze kieskeurig over hun gewoonten en gingen ze om 9 of 10 uur 's avonds met pensioen ; veel Fatah-mannen bleven laat op, rokend, roddelend, televisiekijkend.

Naast zijn werk als tandarts had Bitton in Roemenië een opleiding tot algemeen geneeskundige gevolgd en soms assisteerde hij de gevangenisartsen. Op een middag in 2004 zag hij Sinwar in de kliniek, die hevige pijn in zijn nek had. Eerst herkende Sinwar hem niet en toen zei hij dat hij zijn evenwicht had verloren toen hij opstond na het gebed. Bitton dacht dat hij een beroerte had gehad en uitte zijn bezorgdheid bij zijn artsen. Sinwar werd naar het Soroka Medical Center gestuurd, waar hij een spoedoperatie aan zijn hersenen onderging om een mogelijk dodelijk gezwel te verwijderen. Een paar dagen later ging Bitton langs bij het ziekenhuis om Sinwar te zien. "Hij zei dat hij zijn leven aan mij te danken had," herinnerde Bitton zich.

Bitton zei dat hij hielp bij het bemiddelen van een interview tussen Sinwar en Yoram Binur, een correspondent voor de Israëlische televisie, waarin Sinwar de militaire kracht van Israël erkende en de mogelijkheid van een *hudna* opperde , een bestand dat een generatie zou kunnen duren. Na het interview vertelde Sinwar aan Bitton dat hij er vertrouwen in had dat Israël niet voor altijd op zijn kracht kon rekenen; het was van nature kwetsbaar. Scheuren tussen de religieuze en seculiere bevolking van het land zouden dieper worden. "Na twintig jaar zul je zwak worden," zei Sinwar, "en ik zal je aanvallen."

Terwijl hij gaatjes vulde, kon Bitton gevangenen aanspreken op alles van gevangenisomstandigheden tot politieke kwesties. In 2007 accepteerde hij een aanbod om fulltime gevangenisinlichtingenofficier te worden. In deze nieuwe functie bracht hij zijn dagen door in Ketziot, een grote en beruchte harde gevangenis in de Negev.

Rond 2009, zo herinnerde Bitton zich, raakte Sinwar zwaar betrokken bij de onderhandelingen rondom Gilad Shalit, de Israëlische soldaat die drie jaar eerder was ontvoerd en gegijzeld werd in Gaza. De Israëliërs waren bereid om honderden Hamas- en Fatah-gevangenen in ruil daarvoor op te geven, maar ze waren terughoudend om iedereen vrij te laten die was veroordeeld voor het doden van Israëliërs na het begin van de tweede intifada. Sinwar zou vrijwel zeker tot de vrijgelatenen behoren. "Hij had tenslotte geen Joods bloed aan zijn handen", zei Bitton, "alleen Palestijns bloed.

Het werd al snel duidelijk dat Sinwar een maximalistische stem was in de gesprekken, die erop stond dat zelfs degenen die de ernstigste misdaden begingen, werden vrijgelaten. Bitton, die ook bij de onderhandelingen betrokken was, hoorde van een leider van Hamas op de Westelijke Jordaanoever, Saleh al-Aroui, dat Sinwar de gesprekken ophield. Uiteindelijk werd Sinwar in eenzame opsluiting opgesloten, zodat de deal zonder hem kon worden afgerond.

Op 18 oktober 2011 was Sinwar een van de honderden Palestijnse gevangenen die in bussen werden geladen op weg naar Gaza en de Westelijke Jordaanoever. Bijna iedereen in de Hamas-leiding wist dat Israël een immense prijs betaalde voor Shalit. Ahmed al-Jabari, een leider van de militaire vleugel van de groep, vertelde de krant *Al-Hayat* dat de gevangenen gezamenlijk verantwoordelijk waren voor de dood van vijfhonderdnegenenzestig Israëliërs.

Bitton vond het vrijlaten van Sinwar een verschrikkelijk idee, een idee dat later nog eens Israël zou achtervolgen. Voordat de bussen vertrokken, eisten Israëlische veiligheidsfunctionarissen dat gevangenen een verklaring zouden ondertekenen waarin ze beloofden nooit meer terroristische daden te plegen. De lager geplaatste leden van Hamas tekenden. Sinwar weigerde.

Als jongeman zei Sinwar dat hij geen vrouw nodig had; hij was getrouwd met de Palestijnse zaak. Maar binnen een maand na zijn vrijlating trouwde hij, volgens *Yedioth Ahronoth*, met een vrouw die achttien jaar jonger was dan hij, genaamd Samar. Ze groeide op in een relatief welvarende en vrome familie uit Gaza-Stad die bekendstond om zijn steun aan het Palestijnse verzet. Ze had een masterdiploma in religie behaald aan de Islamitische Universiteit van Gaza. Sinwar vond zijn bruid niet zelf. Zijn zussen kozen haar uit toen hij op bedevaart was naar de heilige plaatsen van Saoedi-Arabië. Samar draagt een traditionele niqab om haar gezicht te bedekken. Zij en Sinwar hebben drie kinderen.

In 2007 had Hamas de Palestijnse Autoriteit verdrongen als dominante politieke aanwezigheid in Gaza, eerst door middel van parlementsverkiezingen, daarna door te zegevieren in een dodelijke burgeroorlog. Sinwar's reputatie als gevangenisleider katapulteerde hem bijna direct na zijn terugkeer naar de hoogste rangen van Hamas. Hij werd een kritische besluitvormer in de Strook en had regelmatig contact met Ismail Haniyeh, die destijds de belangrijkste politieke leider van Hamas in Gaza was; Mohammed Deif, de militaire commandant; en belangrijke buitenlandse bondgenoten, waaronder de leiders van Hezbollah, in Libanon. In 2012 reisde hij naar Teheran om te overleggen met generaal Qassem Suleimani, het hoofd van de Quds Force van de Iraanse Revolutionaire Garde.

Sinwar bleef ook betrokken bij het bestraffen van collaborateurs. In 2015 leidde hij een poging om een Hamas-commandant genaamd Mahmoud Ishtawi te straffen, die werd verdacht van verduistering en homoseksualiteit en daardoor vatbaar was voor compromittering. Khaled Meshal, destijds de belangrijkste politieke leider van Hamas, probeerde naar verluidt de situatie te de-escaleren, maar Sinwar was onverbiddelijk. Ishtawi's familieleden zeggen dat hij aan een plafond werd opgehangen en dagenlang werd gezeseld. "Ik heb martelingen ondergaan die niemand in Palestina heeft ondergaan, niet door de Palestijnse Autoriteit, zelfs niet door de handen van de Joden, maar door de interne veiligheid van Hamas," schreef Ishtawi, volgens documenten die de IDF beweert te hebben gevonden in Gaza tijdens de huidige oorlog en die werden overgenomen in *Haaretz*. Ishtawi werd veroordeeld door een religieuze rechtbank en ter dood veroordeeld. Hij schreef een laatste brief aan zijn vrouw: "Ik vraag om te sterven aan uw voeten terwijl ik ze kus." Deze woorden waren een verwijzing naar een citaat van de Profeet Mohammed: "Het paradijs ligt aan de voeten van moeders."

Hamas heeft vier centra van autoriteit: Gaza, de Westelijke Jordaanoever, de diaspora en de gevangenen, en een regerend politbureau dat beleid maakt. In 2017 werd Haniyeh benoemd tot hoofd van het politbureau en werd Sinwar gekozen tot de algehele leider van Hamas in Gaza. In de beginjaren van zijn regering presenteerde Sinwar soms een genuanceerder beeld van de ideologie van Hamas. Hij bleef vasthouden aan de taal van verzet en de bewering dat Israël een vreemde Joodse entiteit was op land dat aan de islam was nagelaten. En toch hintte hij soms op een compromis.

In 2018 bezocht een Italiaanse journalist genaamd Francesca Borri Gaza en regelde een interview met Sinwar. Borri vertelde me dat Sinwar een boodschap wilde sturen dat hij voorstander was van "stilte voor stilte", een pauze in de gewapende vijandelijkheden met Israël. "De waarheid is dat een

nieuwe oorlog in niemands belang is", vertelde hij Borri. "Het is zeker niet in ons belang. Wie zou een kernmacht met katapulten willen confronteren?"

Sinwar prees de "briljante" jongeren van Gaza, die erin slaagden om inventief te zijn ondanks de draconische controle van Israël. "Met oude faxapparaten en oude computers zette een groep twintigers een 3D-printer in elkaar om de medische apparatuur te produceren die de toegang is ontzegd," vertelde hij Borri. "Dat is Gaza. Wij zijn niet alleen arme en op blote voeten levende kinderen. Wij kunnen zijn als Singapore, als Dubai. En laten we de tijd voor ons laten werken. Onze wonden helen." Hij zei ook dat de Joden ooit "mensen als Freud, Einstein, Kafka waren. Experts in wiskunde en filosofie. Nu zijn ze experts in drones en buitengerechtigde executies."

Toen Borri Sinwar vroeg om zijn leven in de gevangenis te vergelijken met zijn leven als leider in Gaza, zei hij: "Ik ben alleen van gevangenis gewisseld. En ondanks alles was de oude veel beter dan deze. Ik had water, elektriciteit. Ik had zoveel boeken. Gaza is veel zwaarder."

In de jaren die volgden, voerde Benjamin Netanyahu, de Israëlische premier, in wat nu algemeen bekendstaat als de "conceptie", een reeks tactieken die bedoeld waren om Hamas in te dammen, terwijl de Palestijnse Autoriteit op de Westelijke Jordaanoever werd verzwakt en elk gesprek over vredesonderhandelingen werd onderdrukt. Hij liet Qatar miljarden dollars naar Gaza sluizen, zogenaamd voor burgerprojecten en bestuur, ook al wist hij dat Sinwar een groot deel van het geld wegsloofde om wapens te kopen en de "Gaza-metro" uit te breiden, het systeem van tunnels en bunkers.

Na verloop van tijd verloren Sinwar en de rest van de Hamas-leiding het vertrouwen dat er enige vooruitgang zou zijn met Israël. Na de tweede intifada werd het Israëlische politieke establishment, met name onder Netanyahu, steeds brutaler in zijn minachting voor Palestijnse belangen, en sprak over annexatie van de Westelijke Jordaanoever. De regering van Trump, geleid door Jared Kushner, hielp bij het opstellen van de Abraham-akkoorden, die erop gericht waren de betrekkingen tussen Israël en de door soennieten geregeerde staten, met name Saoedi-Arabië, te normaliseren, en de Palestijnen opnieuw buitenspel te zetten.

Sinwars retoriek begon donkerder te worden. In 2019 sprak hij over de "vallen" die Hamas in zijn tunnels had gezet. Als de Israëli's "domme fouten" zouden maken, zei hij, "zullen we Tel Aviv verpletteren." Hij verklaarde zelfs: "Het script is er en de repetitie is voltooid. Gaza zal barsten met de volle kracht van zijn verzet, en de Westelijke Jordaanoever zal met al zijn kracht exploderen. Onze mensen zullen alle nederzettingen tegelijk aanvallen." Uiteindelijk sprak hij over het sturen van "tienduizend martelaarschapszoekers" naar Israël als Al-Aqsa zou worden getroffen, over het aansteken van branden in Israëlische bossen, over "de uitroeiing van Israël door middel van gewapende jihad en strijd."

Ik had nog niet veel diepgaands gelezen over Sinwars evolutie tot juni 2021, toen ik een lang stuk in *Haaretz* tegenkwam van Yaniv Kubovich, waarin hij meldde dat de Israëlische veiligheidsdienst zijn begrip van Sinwar had herzien. Kubovichs bronnen merkten op dat Sinwar afstand had gedaan van zijn "vroegere pragmatisme" en "relatieve nederigheid" ten gunste van agressievere militaire tactieken en een messiaanse leiderschapstijl. De verschuiving leek niet alleen te komen doordat de Israëliërs de Palestijnse kwestie negeerden, maar ook doordat Sinwar dat jaar een opvallend nipte herverkiezingsrace had doorstaan. De analisten concludeerden dat Sinwar het gevoel had dat hij "een prijs betaalde" voor zijn stilzwijgende afspraken met de Israëliërs.

Kubovichs bronnen vertelden hem dat Sinwar nu een levendigere aanwezigheid op straat was, en dat hij regelmatig gewone inwoners ontmoette. De bronnen waren onder de indruk van de manier waarop mensen hem aanraakten, hoe ze foto's van hem ophingen. "Sinwar verandert zichzelf in een spiritueel figuur," vertelde een van hen aan Kubovich. "Hij probeert mythes om zichzelf heen te creëren en over zichzelf te praten als iemand die door God is uitgekozen om namens de moslims voor Jeruzalem te vechten."

In mei 2021 braken er gevechten uit tussen Hamas en Israël nadat de Israëlische politie de Al-Aqsa-moskee had binnengevallen, te midden van protesten tegen de dreigende uitzetting van Palestijnse families uit hun huizen in de wijk Sheikh Jarrah in Oost-Jeruzalem. In elf dagen doodden de troepen van Gaza ongeveer een dozijn Israëliërs, terwijl de IDF tweehonderdzestig Palestijnen doodde. De Israëlische veiligheidsdienst concludeerde dat Sinwar, althans in zijn eigen ogen, niet langer alleen een Palestijnse leider was. Hij was nu een leider van de Arabieren, "door God geïnstrueerd om Jeruzalem en Al-Aqsa te beschermen." Hij begon te zeggen dat het grootste geschenk dat Israël hem kon geven, zou zijn om hem op grote schaal tot martelaar te maken. "Ik vertrek nu met de auto, op weg naar huis", zei hij. "Ze weten waar ik woon - ik wacht op hen."

Er waren veel Hamas-toespraken en openbare bijeenkomsten voorafgaand aan 7 oktober die een verhoogd gevoel van ongerustheid bij de regering van Netanyahu hadden moeten veroorzaken. Eén daarvan vond plaats op 30 september 2021 in het Commodore Hotel in Gaza-Stad, tijdens een conferentie genaamd "Promise of the Hereafter: Post-Liberation Palestine." Het doel van de discussies was, volgens verslagen van *Haaretz* en het Middle East Media Research Institute, om zich voor te bereiden op een toekomst na de "bevrijding" - dat wil zeggen, nadat de staat Israël "verdwijnt".

De deelnemers aan de conferentie riepen op tot een onafhankelijkheidsverklaring die een "directe voortzetting" zou zijn van twee eerdere proclamaties: één opgesteld nadat Kalief Umar de macht over Jeruzalem overnam van de Byzantijnen, in de zevende eeuw, en één nadat Salah al-Din de kruisvaarders versloeg en de Al-Aqsa-moskee bevrijdde, in de twaalfde eeuw. Sinwar was niet aanwezig bij de handeling, maar stuurde een afgevaardigde om zijn bondgenoten ervan te verzekeren dat "de overwinning nabij is."

De plannen die in het Commodore Hotel werden besproken, waren nauwkeurig. Hamas had een "register" samengesteld van Israëlische appartementen, onderwijsinstellingen, energiecentrales, rioleringsystemen en benzinstations, die het allemaal in beslag wilde nemen. Shekels zouden worden omgewisseld voor "goud, dollars of dinars". De plannen bepaalden de bedoelingen van Hamas ten opzichte van de bestaande Joodse bevolking, en besloten wie vervolgd of gedood zou worden, wie toestemming zou krijgen om te vertrekken of zich te integreren in de nieuwe staat. De afgevaardigden waren met name bezorgd over het "voorkomen van een braindrain" van "opgeleide Joden en experts op het gebied van geneeskunde, techniek, technologie en civiele en militaire industrie". Zulke mensen "zouden niet mogen vertrekken en de kennis en ervaring die ze hebben opgedaan tijdens hun leven in ons land en het genieten van de overvloed, met zich mee moeten nemen, terwijl wij de prijs voor dit alles betaalden in vernedering, armoede, ziekte, ontbering, moord en arrestaties."

Shlomi Eldar, een Israëlische journalist met talloze bronnen in Gaza en de Westelijke Jordaanoever, vertelde me: "De conferentie was serieus, omdat de Hamas-leiding stopte met logisch denken en

religieus begon te denken. Als je denkt dat je door God bent uitgekozen om zijn missie uit te voeren, geloof je dat alles mogelijk is."

Sinwar zegende niet alleen de conferentie, maar prees ook de manier waarop de gewapende strijd in de popcultuur van Gaza werd gevierd. In mei 2022 hield hij een toespraak waarin hij "Fist of the Free" prees, een televisieserie die werd uitgezonden op Al-Aqsa, een door Hamas gesponsorde zender. De show werd geadverteerd als een soort antwoord op "Fauda", een Israëlische serie met dappere maar tederhartige commando's die gewaagde operaties uitvoeren op de Westelijke Jordaanoever en Gaza. In "Fist of the Free" slaan Hamas-soldaten een Israëlische invasie van Gaza af en behalen glorieuze overwinningen in tegenaanvallen, bestormen militaire buitenposten over het hek en nemen gijzelaars. De serie, zei Sinwar, "heeft een grote impact op de strijd van onze martelaren en hun jihad en hun voorbereiding op het pad van bevrijding en terugkeer."

Natuurlijk kan de geschiedenis die achteruit wordt gespeeld een devotieele helderheid aannemen. In december 2022, tijdens de jaarlijkse herdenking van de oprichting van Hamas, riep de organisatie de zin "We komen met een brullende vloed" aan. Mkhaimar Abusada, de wetenschapper van de Al-Azhar Universiteit, deed dergelijke praat af als een "grote grap" in die tijd. "Ze hebben het hier al lang over, de vernietiging van Israël en de bevrijding van de rivier naar de zee", zei hij. "Maar als politicoloog dacht ik dat dit alleen was om het Palestijnse volk bezig te houden met fantasieën." Toch waren er ook andere tekenen. Rond die tijd vuurde de Palestijnse Islamitische Jihad, een kleinere maar niet minder gewelddadige verzetsgroep, raketten af op Israël. Hamas koos ervoor om zich niet bij de strijd aan te sluiten en verspreidde het woord dat het vuur wachtte op een belangrijkere strijd.

Samer Sinijlawi, een Fatah-politicus in Oost-Jeruzalem, vertelde me: "Sinwar deed er alles aan om zich voor te bereiden en hij sprak er openlijk over, maar niemand geloofde het." Hij voegde toe: "Israël ging op 6 oktober slapen en dacht dat er een kat in Gaza sliep. Ze werden de volgende ochtend wakker en ontdekten daar een dinosaurus."

Op 7 oktober om 6.43 uur stuurde Avi Rosenfeld, een brigadegeneraal die leiding gaf aan de 143ste Divisie van de IDF (de Gaza Divisie), een dringend militair bericht: "De Filistijnen zijn binnengevallen."

De verwijzing werd goed begrepen. In de ijzertijd vestigden de Filistijnen, de gezworen vijanden van de Israëlieten, zich in de buurt van wat nu de Gazastrook is. Zoals verteld in het boek Samuel bereikte het conflict een noodtoestand toen een boodschapper naar Saul, de eerste koning van Israël, kwam en hem waarschuwde: "Kom snel, want de Filistijnen zijn het land binnengevallen!" Sauls leger viel voor de Filistijnen. Rosenfelds gecodeerde oproep tot wapens bleek zinloos. Netanyahu en zijn veiligheidsleiders hadden herhaalde waarschuwingen voor een aanval genegeerd en toen die kwam, was de regio bij Gaza vrijwel weerloos.

Hamas' overkoepelende vastberadenheid om een grote militaire operatie uit te voeren werd collectief gemaakt, door zijn leiders in Gaza, de Westelijke Jordaanoever, Israëlische gevangenen en de diaspora. Toch waren de planning en uitvoering van de inval grotendeels in handen van Yahya Sinwar, samen met Mohammed Deif. Haniyeh, de voorzitter van het politbureau, die in Qatar woonde, had weinig invloed op de details. Zoals Basem Naim, de leider van Hamas, mij vertelde: "De operationele beslissingen werden allemaal genomen door de militaire vleugel in Gaza. Wij bemoeien ons niet met de timing en de tactieken."

Sinwars planning weerspiegelde zijn scherpe bewustzijn van Israël en zijn geschiedenis. De dag van de aanval was zowel Sjabbat als Simchat Torah, de laatste van een reeks belangrijke feestdagen in de

herfst. Het was ook de vijftigste verjaardag van de verrassende aanval op Jom Kipoer, en Israël was ondergedompeld in een langdurige en melancholische periode van zelfreflectie. Jonge Israëliërs lazen verhalen over hoe Golda Meir, Moshe Dayan en andere leiders inlichtingenrapporten hadden geminimaliseerd dat een aanval op handen was. De aanval op de Sinaï en de Golan vond plaats op Jom Kipoer, de Dag van Verzoening, wanneer de natie volledig is afgesloten. In de eerste dagen van de strijd leed Israël zulke zware verliezen dat er angst was dat de staat zelf zou worden vernietigd.

Toch had geen enkele gebeurtenis in de vijfenzeventigjarige geschiedenis van Israël het gevoel van veiligheid en militaire superioriteit van de natie zo ondermijnd als de aanval van Sinwar. Nadat ze een ongekende reeks raketten op Israël hadden afgevuurd en verschillende wapens hadden gebruikt - drones, RPG's - om de communicatie- en bewakingssystemen te "verblinden", braken Sinwar's mannen door het grenshek op zestig verschillende plaatsen. Duizenden door Hamas geleide soldaten stroomden het zuiden van Israël binnen, met de opdracht om zoveel mogelijk soldaten en burgers te doden en te ontvoeren. Na hen kwamen gewone Gazanen - sommigen bewapend, sommigen niet - die moordden, ontvoerden, plunderden en altijd filmde. Later zou blijken dat de Israëlische inlichtingendienst al lang in het bezit was van een Hamas-oorlogsplan dat bekendstaat als Jericho Wall, een bijna exacte kaart van de gebeurtenissen van 7 oktober. Sinwar had zelfs een paar weken van tevoren een geheime boodschap naar de Israëliërs gestuurd, waarin hij hen waarschuwde dat er een opstootje in de gevangenissen zou zijn. Volgens Kanaal 12 circuleerde het bericht in de hoogste rangen van de Mossad, Shin Bet en de IDF; zowel Netanyahu als de minister van Defensie, Yoav Gallant, werden "op de hoogte gebracht." Maar toen de Israëlische militaire leiders kort na 3 uur 's nachts op de dag van de aanval te horen kregen dat Hamas-soldaten manoeuvres uitvoerden, concludeerden de commandanten dat het waarschijnlijk slechts om oefeningen ging.

In feite hadden de meeste inwoners van Gaza zich zo'n aanval nooit kunnen voorstellen. "Dit ging alle verbeelding te boven," vertelde Abusada, de politicoloog, mij. "Misschien kon Hezbollah zich zo iets wel voorstellen. Maar Hamas wordt al zeventien jaar belegerd. We hadden nooit gedacht dat een groep in staat zou zijn om zoveel Israëliërs te doden en te ontvoeren."

Hoewel Netanyahu zich verzet tegen elke verontschuldiging of verantwoording voor zijn rol in de ineensstorting, zijn er wel wat ontslagen binnen de veiligheidsdienst. Rosenfeld, de generaal die de oproep over de Filistijnen deed, trad in juni af en zei dat hij "gefaald had in mijn levensmissie" om de regio rond Gaza veilig te houden. Aharon Haliva, het hoofd van de militaire inlichtingendienst, trad in april af. In een brief waarin hij zijn falen en het falen van het "directoraat onder mijn bevel" erkende, zei hij: "Ik heb die zwarte dag sindsdien met me megedragen, dag na dag, nacht na nacht." Er wordt aangenomen dat er nog veel meer ontslagen zullen volgen als de oorlog eindelijk voorbij is en er een volledig overheidsonderzoek is, zoals er was na de Jom Kipoeroorlog.

Op een middag, ten noorden van Tel Aviv, ontmoette ik Michael Milshtein, een zeer gerespecteerde analist die twintig jaar bij de militaire inlichtingendienst werkte; zijn laatste functie, voordat hij vijf jaar geleden met pensioen ging, was als hoofd van de afdeling Palestijnse zaken. Achteraf gezien, zei Milshtein, waren er veel redenen waarom de Israëlische veiligheidsdienst de aanval niet had voorzien. Ten eerste concentreerde Israël zich op dreigingen van Iran en zijn vazallen in Libanon, Syrië, Irak en Jemen. Maar het was bijzonder onvergeeflijk om niet aandachtig te luisteren naar wat Sinwar in het openbaar zei. "Hij zei dat we in de volgende oorlog de strijd zullen beginnen - en dat de oorlog op Israëlisch grondgebied zal zijn, niet op Palestijns grondgebied," vertelde Milshtein me. "Dit stond in openbare bronnen! Sinwar en anderen zeiden het in het openbaar!" In de afgelopen jaren,

zo wees hij erop, had Hamas uitgebreide trainingen gegeven, opgebouwd rond scenario's waarin indringers kibboetsen en militaire bases overspoelden. "Het grootste probleem was niet technisch," zei hij. "Het grootste probleem was het diepe misverstand van de Ander. Het is alsof je naar die koffiekop kijkt en een olifant ziet."

Rashid Khalidi, de auteur van "De Honderdjarige Oorlog tegen Palestina," vertelde mij: "Ze zullen dit nog lang op oorlogsscholen onderwijzen – hoe deze operatie tot stand kwam, hoe dit inlichtingenfalen plaatsvond – net zoals ze Pearl Harbor of de oorlog van 1973 bestuderen."

Een hoge Israëliische veiligheidsfunctionaris vertelde mij dat de parallel met 1973 griezelig was: de veiligheidsdienst had geleden onder een "ijdele onmacht om te erkennen dat Yahya Sinwars messiaanse toespraken en ambitieuze militaire repetities serieus waren geweest." In feite, voegde de functionaris toe, suggereert informatie verzameld door de IDF dat Hamas precieze inlichtingen had over de omliggende militaire bases en kibboetsen, en dat zijn strijders nog dieper Israël zouden zijn binnengedrongen als ze dat hadden gekund.

Het bloedvergieten en het trauma van de afgelopen tien maanden overtreffen alles in de geschiedenis van het conflict tussen Israëliërs en Palestijnen. Op 7 oktober werden ongeveer twaalfhonderd Israëliërs gedood, duizenden anderen raakten gewond; ongeveer tweehonderdveertig werden gegijzeld. Hele kibboetsen werden vernietigd. Bij de lucht- en grondaanvallen die vandaag de dag nog steeds plaatsvinden, heeft Israël de Gazastrook verwoest. Het cijfer van veertigduizend doden wordt vaak genoemd, maar het zal nog lang duren voordat alle doden en gewonden zijn geteld. Appartementengebouwen, moskeeën, scholen, ziekenhuizen en universiteiten zijn tot puin herleid. Honderdduizenden inwoners van Gaza zijn hun huis kwijtgeraakt. De internationale gevolgen zijn nog steeds merkbaar: de gewapende uitwisselingen tussen Israël en Iran, tussen Israël en Hezbollah, met duistere voortekenen van een nog bredere confrontatie die nog moet komen; de aanvallen van de Houthi's op Israëliische schepen en zelfs Tel Aviv; de tegenaanval op Jemen; de immense golf van pro-Palestijnse demonstraties in Europa, de VS en Arabische hoofdsteden; de beschuldigingen van oorlogsmisdaden tegen zowel Israël als Hamas bij het Internationaal Strafhof; de aanklachten van genocide tegen Israël. Zoals Khalidi mij vertelde: "Er is iets begonnen dat alles heeft veranderd - 'veranderd, totaal veranderd', zoals Yeats het noemde. We hebben nog nooit zo'n niveau van gewapend verzet of zo'n niveau van gewapende bestraffing als reactie gehad. Dit is Israëls ergste nederlaag, en tegelijkertijd is dit erger, dodelijker, dag na dag, voor Palestijnen dan de Nakba zelf."

Amos Harel, een militair en politiek analist voor *Haaretz*, zei dat een van de meest ontmoedigende aspecten van de huidige nachtmerrie de manier is waarop Sinwar de regering van Netanyahu in een staat van afschuwelijke en verwoestende woede heeft kunnen provoceren. "Het gevoel in de Israëliische samenleving is dat we naar de afgrond gaan, en Sinwar heeft ons daarheen gesleept," vertelde Harel me. "Wanneer we dingen rechtvaardigen die we nooit eerder zouden hebben gerechtvaardigd, zitten we in de morele goot. Woorden als 'wraak' werden vroeger alleen gehoord door de Bezalel Smotrichs en de Itamar Ben-Gvir's van de wereld" - twee bijzonder reactionaire ministers in Netanyahu's kabinet. "Nu gebruiken militaire eenheden en reguliere kolonels termen als *nekama*, wraak. Het is nu bijna normaal. Ik weet niet zeker of het deel uitmaakte van Sinwars grote plan, maar dat is waar we nu zijn."

Niet lang na 7 oktober reed ik naar de Israëliische regio die bekend staat als Otef Aza, de Gaza-envelop. Er vonden overal in het land begrafenissen plaats, veel per dag. Een van de doden was

Tamir Adar, de achtendertigjarige neef van Yuval Bitton, de tandarts die Sinwars leven hielp redden. Adar was gestorven toen hij kibboets Nir Oz verdedigde; zijn moordenaars namen zijn lichaam mee naar Gaza, waar het nog steeds wordt vastgehouden.

In de middag ging ik naar Kibbutz Be'eri. Be'eri, opgericht in 1946, stond bekend als een bijzonder ouderwetse linkse pacifistische gemeenschap. Voor de aanval was het een welvarende kibboets, met twaalfhonderd inwoners en een wachtlijst. Nu was het een scène van verkoolde ruïnes, een dystopie.

Kort na aankomst ontmoette ik Barak Hiram, een brigadegeneraal van het IDF. Hij vertelde me dat hij thuis was in Tekoa, een nederzetting op de Westelijke Jordaanoever, toen hij het nieuws hoorde over de Hamas-inval. Hij trok naar het zuiden en leidde uiteindelijk troepen in Be'eri. Toen de gevechten voorbij waren, zei hij, kwamen hij en zijn mannen overal lijken tegen - in de huizen, onder bomen. Later zouden Hiram en andere commandanten worden onderzocht voor hun acties in Be'eri, waaronder het bevel van een tank om te schieten op een huis waar gijzelaars werden vastgehouden; ze werden vrijgesproken van alle overtredingen.

“Ze waren tot hun tanden bewapend,” zei Hiram over de Hamas-strijders. “Ze hadden raketwerpers, RPG’s, veel Russische apparatuur, AK-47’s, anti-menselijke mijnen, claymores. Ze probeerden veel burgers te boobytrappen met handgranaten, haalden de veiligheidsspelden eruit en stopten ze onder het lichaam. Ze wisten dat er iemand zou komen om ze te evacueren. Terwijl we aan het vechten waren, groeven in de kibboets, probeerden meer burgers te bereiken, hoorden we steeds meer schoten overal om ons heen. Het was een bloedbad. Het was een bloedbad. Ze gingen van het ene huis naar het andere en vermoordden iedereen.”

Toen hield de generaal even op en zei een enkel woord dat mij is bijgebleven: “Einsatzgruppen.” Dit waren mobiele paramilitaire eenheden van het Derde Rijk, berucht om het oppakken en afslachten van Joden, Poolse geestelijken, Roma – iedereen die op het pad van de nazi-invasie lag.

Hiram had eerder al gevechten meegemaakt, in Libanon en Gaza. Achttien jaar geleden verloor hij een oog in een gevecht met Hezbollah. Maar hij kon zich de wreedheid van wat hij in Be'eri tegenkwam niet voorstellen. Hij was er niet op voorbereid om Gaza te zien zoals de inwoners van Gaza dat doen, als de plek van een ondraaglijk bestaan. Zelfs vóór 7 oktober was er daar voortdurend een tekort aan elektriciteit, drinkwater, voedsel en medische benodigdheden. Het werkloosheidspercentage was meer dan veertig procent. Kinderen groeiden op in een wereld van af en toe oorlog en aanhoudende trauma's, van prikkeldraad en bewaking. Hiram had echter een bekend Israëliësch verhaal, en niet alleen rechts: we probeerden vrede te sluiten; we kregen zelfmoordterroristen. We trokken ons terug uit Gaza; we kregen alleen raketten. En nu dit.

Wat was het volgende? “We hebben onze orders gekregen en we zijn klaar om Hamas te bestrijden en te ondermijnen en ze uit te roeien waar ze ook zijn,” zei Hiram. “Uitroeien,” verwijzend naar een klein gebied vol burgers die nergens heen konden, was net zo schokkend als “Einsatzgruppen.”

Terwijl de onderhandelingen over gijzelaars en wapenstilstanden maandenlang voortsleepten, ging het gevecht over naar een nieuwe fase. De Israëliëse aanvallen zijn zo langdurig en hevig geweest dat Hamas niet langer de troepensterkte of de commando- en controlemechanismen van een competent leger heeft. Wat er overblijft van het leger is een verzwakte opstandelingenmacht, met strijders die uit tunnels of uit het puin opduiken om op Israëliëse soldaten te schieten.

Het is niet duidelijk waar Sinwar zich schuilhoudt, maar inlichtingsbronnen vertelden me dat hij zich wel eens in de tunnels onder Khan Younis zou kunnen bevinden. Een reden waarom de

onderhandelingen over de gijzeling en het staakt-het-vuren zo tijdrovend zijn, zeggen ze, is dat het vaak dagen duurt voordat Sinwar berichten de onderhandelaars in Doha of Cairo bereiken. Ehud Yaari, de Israëlische journalist die Sinwar in de gevangenis bezocht, vertelde me dat een assistent van Sinwar hem ongeveer vier maanden na het begin van de oorlog benaderde met een mededeling. "De belangrijkste boodschap was 'Je hebt alles gedaan wat je kon in Gaza, wat betreft de vernietiging van Gaza en het vernietigen van Hamas-capaciteiten en het doden van zijn personeel. Er is niet veel meer dat je nu kunt doen'," vertelde Yaari me. "De implicatie was dat hij geen haast heeft om een gijzelingsdeal te sluiten en zichzelf te ontdoen van het verdedigingsschild van gijzelaars om hem heen."

Onder deze omstandigheden was het dichtst dat ik bij een gesprek met Sinwar kon komen, een gesprek met een van zijn medewerkers, in dit geval Basem Naim van het Hamas-politbureau. Naim behaalde een medische graad in Duitsland en beoefende chirurgie in het Al-Shifa-ziekenhuis in Gaza-Stad. In de begindagen van de oorlog gaf hij veel kritiek in de internationale pers, bijvoorbeeld door te ontkennen dat Hamas-soldaten op 7 oktober burgers hadden gedood. ("De zaken liepen uit de hand," zou Sinwar in een van zijn berichten hebben gezegd, volgens het *Wall Street Journal*. Naim gaf de schuld aan de andere Palestijnen die die dag door het hek waren gebroken en aan het Israëlische vuur.)

Net als anderen voor hem begon Naim met het aanhalen van de geschiedenis van Gaza. "Een hele generatie heeft alle hoop op een betere toekomst verloren," zei hij vanuit Qatar. "We hebben geprobeerd om met vreedzame middelen, protesten en diplomatieke middelen de belegering te beëindigen. Maar Israël werd gesteund door de internationale machten, met name de VS, en zet deze agressie en deze belegering van Gaza voort. We hebben ook meer dan 5500 Palestijnse gevangenen in Israëlische gevangenissen, en sommigen van hen zitten daar al tientallen jaren. Dus moesten we een stap zetten om Israël te dwingen om over deze vrijlating te onderhandelen."

De 'brede context', vervolgde hij, omvatte de naderende normalisatie tussen Israël en Saoedi-Arabië; zaken met betrekking tot de controle over de Al-Aqsa-moskee; de uitbreiding van nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever; en plannen die 'in principe gericht zijn op de eliminatie van de Palestijnen en de ondermijning van hun zaak voor altijd.'

Op 7 oktober sprak Ismail Haniyeh, het hoofd van het Hamas-politbureau, de Joden van Israël toe. "Ga weg uit ons land. Ga uit ons zicht," zei hij. "Jullie zijn vreemdelingen in dit pure en gezegende land. Er is geen plek of veiligheid voor jullie." Niet lang daarna verklaarde een andere hoge Hamas-functionaris, Ghazi Hamad, op de Libanese televisie dat het bestaan van Israël "onlogisch" was en dat het geëlimineerd moest worden. "We moeten Israël een lesje leren," zei hij. "De Al-Aqsa-vloed is pas de eerste keer, en er zal een tweede, een derde, een vierde komen."

Naim's standpunt was meer gemoduleerd in zijn taalgebruik, maar niet in zijn bedoeling. Toen ik vroeg of Hamas een dergelijke aanval zou herhalen, antwoordde hij: "Ik kan geen nee zeggen." De essentiële kwestie bleef, zei hij: het beëindigen van de bezetting en het vestigen van een Palestijnse staat. "Als we het politiek kunnen bereiken, oké, maar als dat niet lukt, doen we het opnieuw - misschien op 7 oktober, of misschien op een andere manier." Hij voegde eraan toe dat er andere middelen beschikbaar waren voor Hamas om "de vijand te delegitimeren: verzet in de media, vreedzame protesten en gewapend verzet op de Westelijke Jordaanoever en in Jeruzalem."

Zelfs met zoveel doden, met Gaza in puin, hield Naim vol dat Hamas een grote overwinning had behaald. Gezien de kloof in de "capaciteiten" van de twee partijen, zei hij, "kan de zwakkere partij de

overwinning claimen als het in staat is om te overleven." Naim was vooral verheugd dat de oorlog "Israëls internationale reputatie had ondermijnd." Zijn enige teleurstelling was dat het nog geen volwaardig regionaal conflict was geworden. "We hebben geen overleg gepleegd met een andere partij, maar ja, we verwachten steun van andere partijen," zei hij, elk woord afgewend. "Hoeveel en hoe het moet, is hun beslissing."

Op een ochtend reed ik naar Oost-Jeruzalem en ontmoette Yehuda Shaul, een Israëliische vredesactivist, en Nathan Thrall, een voormalig directeur van het Arabisch-Israëliische project bij de International Crisis Group en de auteur van een met de Pulitzerprijs bekroond boek over een Palestijns gezin dat leeft onder bezetting, "A Day in the Life of Abed Salama."

Shaul is een spraakzame, tonvormige verteller van in de veertig. Hij groeide op in een conservatief, religieus gezin in Jeruzalem en werd geradicaliseerd door zijn ervaringen in het IDF, met name zijn maanden in de Westelijke Jordaanoeverstad Hebron, tijdens de tweede intifada. Terwijl we in een park bij de berg Scopus zaten, herinnerde Shaul zich hoe hij en zijn mededienstplichtigen het bevel kregen om midden in de nacht Palestijnse huizen te overvallen, schokgranaten te gooien, branden op daken te stichten - een reeks van lastige activiteiten die bekend staan als "onze aanwezigheid voelbaar maken".

Tegen het einde van Shauls dienst begon hij getuigenissen van andere soldaten over hun ervaringen te verzamelen. Hij schreef anonieme brieven aan de pers waarin hij beschreef wat hij had gezien. In 2004 was hij medeoprichter van Breaking the Silence, een van de kleine groep linkse anti-bezettings-NGO's in Israël.

We brachten de dag door met reizen door de Westelijke Jordaanoever, om te onderzoeken hoe de architectuur van de bezetting het steeds meer had verankerd en onmogelijk te ontmantelen. We reden in een blokkerig wit busje noordwaarts richting Ramallah, waarbij Shaul even stilstond om op te merken hoe een cluster van nederzettingen was gebouwd om een Palestijnse stad te omsingelen, en om de scène aan te wijzen van een recente aanval van kolonisten op een Palestijns dorp. Shaul, die zichzelf omschrijft als een "tweestatenextremist", had zeker geen sympathie voor de Hamas-aanval en noemde het "moorddadig". Maar hij heeft ook jarenlang toegekeken hoe de regering de omstandigheden in Gaza op een "laag pitje" hield, terwijl ze de Palestijnse Autoriteit ondermijnde en elke vooruitgang in de richting van een akkoord verhinderde. En nu, zei hij, "is het kamp dat zich verzet tegen het Israëliische bestuur over de Palestijnen op basis van een gevoel van moraal en waarden, na 7 oktober gekrompen tot misschien vier procent van de Israëliische Joden."

Toen we Ramallah bereikten, bezochten we een Palestijnse activist van middelbare leeftijd die net was vrijgelaten na bijna acht maanden in een Israëliische gevangenis. Er waren geen aanklachten tegen hem ingediend; net als zoveel anderen op de Westelijke Jordaanoever was hij het onderwerp van "administratieve detentie". Hij wilde niet dat ik zijn naam zou noemen, uit angst dat hij nog meer aandacht zou trekken. Een jonge vrouwelijke activist, die in de buurt zat, zat ook al een paar weken vast. Terwijl de man, die ik Abdul zal noemen, thee zette in de keuken, vertelde ze me dat ze diep depressief was geweest door de oorlog - ze kon haar ogen gewoon niet afhouden van het lijden dat ze op sociale media zag - en dat ze onlangs was gestopt met haar rechtenstudie. "Ik geloof niet meer in rechten," zei ze.

Abdul kwam naar de woonkamer om bij ons en een aantal van zijn oude vrienden te zitten. Sommigen van hen waren ook vastgezet. Ze hadden allemaal het vertrouwen in de Palestijnse Autoriteit verloren en zagen Hamas als de enige groep met enig gevoel van handelingsbekwaamheid.

"Een Palestijn zijn kan niet gaan over slachtoffer zijn," zei Abdul. "De vluchtelingen hebben het recht om terug te keren, niet omdat ze slachtoffers zijn in een vluchtelingenkamp, maar omdat ze mensen zijn."

Shaul, die Abdul al een lange tijd kent, merkte op hoeveel gewicht hij in de gevangenis was verloren - meer dan dertig pond. "Ik had niets meer te verliezen," zei Abdul, terwijl hij op zijn verdwenen buik klopte.

Hij schetste de omstandigheden in de Israëlische gevangenis: een cel van tweehonderdvijftig vierkante voet voor elf mannen, een klein raam, een toilet, een primitieve douche, slechts een kleine opening in de deur. Zo weinig lucht dat ze vaak flauwvielen. Hij beschreef de dagelijkse rantsoenen, meestal een schamele portie falafel of cold turkey met een "klein beetje papperige, halfgekookte rijst."

Abdul vertelde me dat de oorlog en zijn maanden in de gevangenis hem hadden veranderd. "Ik heb altijd geloofd in gewelddoos verzet," zei hij. "Maar ze zeggen toch dat ik een terrorist ben, dat ik net als Sinwar ben. De wereld praat over internationaal recht en het vredesproces, maar we krijgen niets. Niets. Dus hoe kan ik geloven in internationaal recht en onderhandelingen? Na 7 oktober hebben we een prijs betaald, maar we hebben het gevoel dat we dichter bij ons doel zijn."

Dit was moeilijk om te horen. Later, toen ik sprak met een van de meest liberale intellectuelen in de Westelijke Jordaanoever, de mensenrechtenadvocaat Raja Shehadeh, zei hij dat toen hij voor het eerst het nieuws hoorde dat Hamas op 7 oktober door het hek was gebroken, zijn reactie feestelijk was, geboren uit het gevoel dat dit een "legitieme" daad van verzet was. "Ik dacht dat het eindelijk duidelijk zou maken voor Israël dat barrières en hekken en oorlogen - zelfs de meest geavanceerde oorlogen - Israël niet zullen beschermen," vertelde Shehadeh me. Toen hoorde hij over de wreedheid van de daaropvolgende uren - de moorden, de ontvoeringen, het seksuele geweld. "Dat is iets dat niet had mogen gebeuren," zei hij. "Het is een criminele actie."

Opiniepeilingen laten een zekere ontevredenheid over Hamas zien, met name in Gaza, waar de ellende zo groot is. "Sinwar heeft meer dan twintig jaar in de gevangenis gezeten, en de radicalisering die in de gevangenis plaatsvindt, kan beide kanten op," vertelde Ibrahim Dalalsha, een politiek strateeg in Ramallah, mij. "Het kan de kant van Nelson Mandela opgaan, en het kan de kant van Sinwar opgaan."

Ghaith al-Omari, een voormalig adviseur van de Palestijnse Autoriteit die nu in Washington woont, was nog kritischer. "Niet veel mensen doden uiteindelijk mensen met hun eigen handen", zei hij. "Sinwar is een crimineel en een psychopaat, iemand die bereid is om zoiets als 7 oktober te doen. Vergeet even het doden en ontvoeren van Israëliërs. Hij wist wat het zijn eigen volk zou brengen. Je moet blind zijn om dat niet te zien."

Maar afgaande op wat ik in Ramallah hoorde, is dit nu een minderheidsstandpunt. Terwijl Abdul met zijn vrienden sprak, boog Thrall zich naar mij toe en zei dat zelfs mensen op de Westelijke Jordaanoever die weinig sympathie hebben voor Hamas geloven dat het bloedbad en de wereldwijde gevolgen van de Israëlische aanval op Gaza — in een zin die ik overal hoorde — "de Palestijnse kwestie weer op tafel hebben gelegd."

Neomi Neumann, die van 2017 tot 2021 de onderzoeksafdeling van Shin Bet leidde, vertelde me dat Sinwar een grote politieke overwinning had behaald door te laten zien dat Israël "hard getroffen kon worden" en door de internationale steun ervan te ondermijnen. De CIA-directeur, William Burns,

vertelde naar verluidt tijdens een besloten vergadering dat Sinwar zich weliswaar zorgen maakt dat hij door veel inwoners van Gaza de schuld krijgt van het uitlokken van de oorlog en dat hij onder druk staat van andere Hamas-commandanten om een staakt-het-vuren te accepteren, maar dat hij zich geen zorgen maakt over zijn dood. Zowel Palestijnse als Israëliëse bronnen zeiden dat Sinwar zichzelf vrijwel zeker ziet als de triomfantelijke speler in een groot historisch drama. Zoals Neumann het verwoordde: "Vanuit zijn oogpunt is hij de moderne Salah al-Din."

In Ramallah liep ons bezoek ten einde. Abdul zei: "Ik steun Hamas misschien niet, maar ik steun de strijd. We kunnen niet blijven verliezen en verliezen." Er was geen bodem in zijn stille woede. En net als de IDF-generaal in Be'eri vond hij zijn referentiekader in de Tweede Wereldoorlog. De Israëliërs, zei hij, waren niet langer het slachtoffer van Hitler: "Ze lijken nu Hitler te willen *zijn*. 'Het meest morele leger ter wereld?' Allemaal een grote leugen."

Toen we opstonden om te vertrekken, vroeg ik Abdul wat hij van Sinwar vond.

"Sinwar is in elk huis in Palestina," zei hij. "Hij is de belangrijkste Palestijn ter wereld." ♦

.....(Met aanvullende verslaggeving door Ruth Margalit.)

Gepubliceerd in de gedrukte editie van [12 augustus 2024](#), met de kop "Notes from Underground."

<https://www.newyorker.com/magazine/2024/08/12/yahya-sinwar-profile-hamas-gaza-war-israel>